

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради PhD 10312
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Катерина ЛАРІОНОВА,
(власне ім'я, прізвище здобувача)
1976 року народження, громадянка України,
(назва держави, громадянином якої є здобувач)
освіта вища: закінчила у 2000 році Дніпровський національний університет ім. О. Гончара
(найменування закладу вищої освіти)
за спеціальністю (спеціальностями) 054 «Соціологія»,
(за дипломом)
працює асистентом в Українському державному університеті науки і технологій,
(посада) (місце основної роботи, підпорядкування, місто)
Міністерства освіти і науки України, м. Дніпро
виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Публічне управління та адміністрування».
Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Українського державного університету
(повне найменування закладу вищої освіти)
науки і технологій, Міністерства освіти і науки України, м. Дніпро,
(наукової установи), підпорядкування (у родовому відмінку), місто)
від «30» червня 2025 року № 354-к у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради – Галина ЄВСЄЄВА, д. н. з держ. управління (25.00.01),
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

професор, проректор з навчально-виховної та гуманітарної
роботи Українського державного університету науки і
технологій

Рецензента –

Сергій КОРНІЄВСЬКИЙ, д. н. з держ. управління (25.00.01),
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

доцент, доцент кафедри публічного управління та права
Навчально-наукового інституту «Придніпровська державна
академія будівництва та архітектури» Українського державного
університету науки і технологій

Офіційних опонентів –

Наталія ВАСЮК, д. н. з держ. управління (25.00.02), доцент,
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

доцент кафедри національної економіки та публічного
управління Київського національного економічного університету
імені Василя Гетьмана

Зоряна БУРИК, д. н. з держ. управління (25.00.02), професор,
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

професор кафедри публічного управління та адміністрування
Університету Григорія Сковороди в Переяславі

Юрій БОГАЧ, кандидат економічних наук (08.00.01), доцент,
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

доцент кафедри менеджменту, публічного управління та персоналу Західноукраїнського національного університету

на засіданні «09» вересня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»
(галузь знань)

Катерині ЛАРІОНОВІЙ

(власне ім'я, прізвище здобувача у давальному відмінку)

на підставі публічного захисту дисертації ««Регіональний контекст розвитку електронної демократії в Україні»

за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»
(код і найменування спеціальності (спеціальностей) відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

Дисертацію виконано у ННІ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» Українського державного університету науки і технологій
(найменування закладу вищої освіти (наукової установи), підпорядкування, місто)

Міністерства освіти і науки України, м. Дніпро

Науковий керівник (керівники) Орловська Юлія Валеріївна
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь,
доктор економічних наук (08.10.01), професор,
вчене звання, місце роботи, посада)
завідувач кафедри економічної теорії та міжнародних економічних відносин Навчально-наукового інституту «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» Українського державного університету науки і технологій

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису відповідно до вимог пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

У роботі вирішена важлива наукова проблема в галузі публічного управління: обґрунтовано теоретико-методологічні основи дослідження регіональної електронної демократії та окреслено організаційно-інституційні засади забезпечення успішного розвитку електронної демократії в регіонах України.

У процесі виконання роботи отримано такі результати:

– вперше запропоновано тривимірну модель регіональної електронної участі, на підставі чого визначено концептуальну схему формування регіональної електронної демократії як сукупність різновидів електронної участі громадськості в управлінні регіоном з обґрунтованими чинниками інтенсивності, обсягів впровадження та електронних засобів реалізації цієї участі, а також сформульовано релевантне авторське визначення терміна «регіональна електронна демократія»;

– обґрунтовано методичний підхід до прогнозування динаміки впровадження інновацій на локальному рівні в Україні на прикладі плинної демократії, яке відрізняється застосуванням методу агентно-орієнтованого моделювання;

– розроблено інструментарій оцінювання ефективності цифрової участі в системі публічного управління з використанням авторського Індексу саботажу електронної демократії (ІСеД);

– побудовано алгоритм пілотного впровадження плинної демократії в регіонах України як сукупність узгоджених технічних, нормативних та аналітичних кроків, що формують послідовний план трансформації локальної електронної участі, дозволяють створити

реальний механізм впливу та забезпечують динамічну, адаптивну та спільно відповідальну публічну політику;

- сформульовано логіко-семантичний підхід до виявлення змістовних ознак електронної демократії, який забезпечує більш чітке розмежування її концептуальних меж та практичних проявів;

- застосовано інструментарій кластерного аналізу для оцінки організаційної готовності українських міст до впровадження інструментів електронної демократії, що дало змогу виокремити чотири типологічні кластери й обґрунтувати специфіку та перспективи їхнього розвитку;

- визначено соціотехнічну структуру успішного впровадження плинної демократії в регіонах України, що поєднує європейські практики з особливостями місцевого самоврядування та спирається на інституційну відкритість, технічну інфраструктуру й соціальну довіру як головні умови успіху.

Здобувач має 12 наукових публікацій за темою дисертації, з них 5 статей у наукових фахових виданнях, рекомендованих МОН України. Наукові публікації у фахових виданнях, рекомендованих МОН України, відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії:

1. Орловська Ю. В., Ларіонова К. А. Сучасні умови впровадження електронної демократії у вітчизняне публічне управління: регіональний аспект. Економічний простір. 2021. № 171. С. 52–57.

2. Ларіонова К. А., Вечеров В. Т. Електронна демократія та електронне урядування: парадигмальна трансформація. Економічний простір. 2024. № 195. С. 21–27.

3. Орловська Ю. В., Ларіонова К. А. Концепція формування електронної демократії як інструменту регіонального публічного управління. Економічний простір. 2024. № 192. С. 102–108.

4. Орловська Ю. В., Ларіонова К. А. Плинна демократія як інструмент регіонального управління: можливості та обмеження. Економічний простір. 2025. № 198. С. 282–287.

5. Ларіонова К. А. Індекс саботажу електронної демократії як індикатор інституційного блокування е-участі. Економічний простір. 2025. № 201. С. 338–342.

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти) та висловили зауваження:

Наталія ВАСЮК, доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)
національної економіки та публічного управління Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

Зауваження:

1. Недостатнє висвітлення юридичної природи саботажу електронної демократії: у підрозділі 3.3 авторка зосереджується переважно на інституційно-поведінкових вимірах адміністративного спротиву через індекс ІСеД, але не проводить системного аналізу правових підстав для притягнення органів місцевого самоврядування до відповідальності за приховане блокування цифрової участі. Це послаблює прикладну вагу рекомендацій у площині удосконалення законодавства.

2. Обмежена емпірична база кейс-стаді. На с. 133–136 роботи проаналізовані приклади Дніпра, Києва та Одеси, проте така вибірка репрезентує виключно великі міста. Це звужує обґрунтування висновків щодо універсальності моделі для малих міст і сільських громад, де цифрові практики та соціальні моделі участі можуть бути принципово інші.

3. Наявні методологічні «сліпі плями» агент-орієнтованого моделювання (с. 170–172). Попри цікавий експериментальний характер такого моделювання, у дисертації бракує ретельного розбору чутливості отриманих прогнозів до зміни параметрів агентів (зокрема, рівнів цифрових навичок та мотиваційних кластерів). Це зменшує прогностичну силу висновків про динаміку впровадження плинної демократії.

Зоряна БУРИК, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

публічного управління та адміністрування Університету Григорія Сковороди в Переяславі

Зауваження:

1. Загалом теоретико-методологічний апарат роботи свідчить про високу обізнаність дисертантки в обраній проблематиці. Разом з тим у деяких фрагментах дисертації відчутна методологічна перенасиченість, пов'язана з одночасним залученням концепцій комунікативної дії (соціально-філософський рівень), адаптивного врядування (інституційно-управлінський рівень) та агентно-орієнтованого моделювання як дослідницького методу (с. 37, 82, 167). Зазначені компоненти належать до різних рівнів аналітичного узагальнення, а тому потребують чіткішого розмежування функцій у логіці дослідження.

2. Емпірична частина дисертації демонструє високий рівень узагальнення та якісний підбір кейсів, однак її фокус переважно зосереджений на урбанізованих середовищах (с. 105–108). Аналіз прикладів із міст, де рівень інституційної зрілості, цифрової інфраструктури та кадрового забезпечення є вищим, безумовно, є репрезентативним для одного з векторів регіональної електронної демократії. Водночас сільські громади, які становлять значну частину територіальної структури України, мають інший характер технічних, соціальних та комунікативних бар'єрів до цифрової участі. Обмежене охоплення цього сегмента дещо звужує загальну картину.

3. Дисертація обґрунтовано приділяє значну увагу інституційній логіці функціонування органів місцевого самоврядування як ключових акторів електронної демократії на регіональному рівні. Такий фокус є цілком виправданим з огляду на предмет дослідження та його прикладну спрямованість. Водночас у контексті сучасних трансформаційних процесів, зумовлених війною, особливого значення набуває активність громадських ініціатив, волонтерських об'єднань та неформальних мереж, які дедалі частіше виступають не лише як користувачі цифрових інструментів участі, але і як ініціатори нових форматів залучення громадян.

Юрій БОГАЧ, кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту,

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

публічного управління та персоналу Західноукраїнського національного університету

Зауваження:

1. Застосування фрейм-аналізу для дефінітивного розмежування понять і конструювання власної концептуальної схеми є сильним аналітичним кроком. Водночас виникає запитання щодо узагальнюваності такого підходу: фрейми, сформульовані в межах дисертації на с. 55-56, значною мірою спираються на авторську інтерпретацію. У перспективі постає завдання перевірки відтворюваності цієї фреймової структури у ширшому масиві емпіричних даних або адаптації методики для різних наукових завдань у галузі публічного управління.

2. Попри теоретичну аргументацію й алгоритмізацію пілотного впровадження плинної демократії, запропонована на с. 195-196 модель залишається достатньо складною для практичного втілення без залучення зовнішнього методичного супроводу або проведення окремих етапів проєктного моделювання. Зокрема, деякі елементи механізмів делегування та аналітики репутаційних ризиків потребують подальшої адаптації до реальних управлінських умов, які характеризуються обмеженістю ресурсів, недостатнім рівнем цифрової компетентності та ймовірною політичною варіативністю. У цьому контексті доцільним видається розгляд зазначеної моделі як концептуальної основи для пілотного тестування, що дозволить конкретизувати її параметри з урахуванням емпіричних обмежень.

3. Розробка Індексу саботажу електронної демократії, викладеного в підрозділі 3.3, є безперечно новаторським внеском. Водночас сама ідея кількісного вимірювання управлінської «інертності» або «опору» містить у собі етичні виклики, зокрема, питання щодо допустимості формалізації таких оцінок у політично складних або кризових умовах. Це відкриває поле для подальшої дискусії про межі управлінської відповідальності та припустимість інтерпретацій на основі непрямих індикаторів.

4. Крім того, було б логічніше інтегрувати Індекс саботажу електронної демократії у

блок кейс-аналізу адміністративного опору на с. 133-134, адже саме там наводиться емпірична типологія саботажних дій – від прямих правопорушень до етичних девіацій. Такий об'єднаний підхід посилив би внутрішню зв'язність аналізу та сприяв би цілісному розкриттю проблеми.

5. У дисертації запропоновано ввести оцінку діяльності регіональних органів публічного управління крізь призму електронної участі, що виглядає слушною ідеєю. Проте викликають окремі зауваження до методології кількісної оцінки, а саме розрахунку частки регіональних рішень, ухвалених за участі громадян через цифрові інструменти (с. 200). Потребує уточнення критерій визначення «значущих рішень», адже віднесення до таких лише бюджетних, кадрових, інфраструктурних та соціальних рішень, хоч і виглядає логічним, має ознаки нормативної довільності.

Сергій КОРНІЄВСЬКИЙ, доктор наук з державного управління, доцент кафедри

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

публічного управління та права ННІ ПДАБА УДУНТ

Зауваження:

1. Розглядаючи на с. 92–96, 120–123 технологічну складову електронної демократії, авторка залишає поза межами детального розгляду важливий пласт проблематики, пов'язаний із безпекою інформаційного простору та захищеністю даних у процесі впровадження електронної демократії. В умовах підвищених кіберзагроз, гібридних впливів і загальної чутливості персональних даних громадян до можливих витоків чи маніпуляцій питання гарантування кібербезпеки та забезпечення довіри до цифрових сервісів участі набуває принципового значення. Недостатня увага до цього аспекту дещо обмежує практичну реалізованість запропонованих моделей, оскільки впровадження інструментів електронної демократії без належних гарантій інформаційної та технічної безпеки може стати джерелом додаткових ризиків для органів місцевого самоврядування та самих громадян. Подальші наукові розвідки у цьому напрямі дозволили б суттєво підвищити системність підходу до розвитку електронної демократії на регіональному рівні.

2. Також при аналізі актуальної трансформації функціонального навантаження регіональної електронної демократії (с. 117–119) недостатнє висвітлення віднайшло питання організації та функціонування механізмів протидії дезінформації. В умовах сучасних інформаційних війн і активного використання маніпулятивних технологій у цифровому просторі проблема захисту публічних консультацій, електронних голосувань і інших форм е-участі від поширення фейкових наративів, організованих бот-атак чи навмисного спотворення суспільної думки набуває особливої ваги. З огляду на високу вразливість відкритих електронних процесів до інформаційних атак механізми фактчекінгу, інформаційної гігієни та побудови контрнاراتивів мають розглядатися як невід'ємна складова успішного впровадження е-участі, що безпосередньо впливає на довіру громадян і легітимність ухвалюваних рішень.

3. У площині зауважень, що спрямовані на посилення прикладної віддачі дослідження, варто вказати насамперед на доцільність більш розгорнутого аналізу бюджетного аспекту впровадження цифрових інструментів участі на регіональному рівні (с. 195). Це дозволило б більш реалістично оцінити потенціал громад до масштабування електронної демократії та передбачити фінансові ризики таких трансформацій. Крім того, розгляд електронної демократії як інструменту цифрової інклюзивності (с. 142–143) виграв би від поглиблення аналізу ризиків маргіналізації соціально вразливих груп населення, які через низький рівень цифрових компетентностей або обмежений доступ до Інтернету можуть фактично опинитися поза межами оновлених каналів публічної участі.

Результати відкритого голосування:

«За» п'ять членів ради,

«Проти» немає членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує
Катерині ЛАРІОНОВІЙ

(власне ім'я, прізвище, здобувача у давальному відмінку)

ступінь доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»

(галузь знань)

за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

(код і найменування спеціальності (спеціальностей) відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради

(підпис)

Галина ЄВССЄВА

(власне ім'я та прізвище)